

Vidonda vya mdomoni

Vidonda vya mdomoni vinaweza kusababishwa na maambukizi, jeraha au saratani ya mdomo. Karatasi hii inaelezea baadhi ya vidonda vya mdomoni vya kawaida, dalili zake na matibabu.

Maambukizi ya mdomoni na vidonda

Vidonda vya baridi (herpes simplex) kwa kawaida hutokea kwenye midomo na ulimi, lakini pia inaweza kutokea kwenye macho, pua na mikono. Vidonda vinaambukiza vikiwa wazi na kutoa maji maji. Mafuta ya kidonda baridi yanapatikana kwenye maduka ya dawa na yanaweza kupunguza usumbufu.

Thrush (candidiasis) ni ugonjwa wa fangasi ambao hapo awali hujidhihirisha kama sehemu nyekundu za ndani ya mdomo. Wakati thrush inapokuwa inaendelea, safu nyeupe iliyopigwa inaweza kuonekana. Safu hii inaweza kufutwa kwa urahisi, na kuacha tishu za chini zikionekana 'mbichi'. Usafi mzuri, kama vile kunawa mikono na kutoshiriki vyombo vya kulia vitasaidia kuzuia maambukizi. Wasiliana na daktari au daktari wa meno kwa ushauri na matibabu.

Kelitisi ya angular inaweza kusababishwa na maambukizi ya fangasi na/au bakteria, lishe duni au upungufu wa kinga mwilini. Ugonjwa wa Cheiliti wa angular unaonekana kama kupasuka, kupasuka kwekundu katika pembe za mdomo ambako mara nyingi hutoka damu wakati mdomo umefunguliwa. Kuweka midomo yenye unyevunyevu kwa mafuta ya midomo, kufanya usafi wa mdomo na kunywa maji mengi kutasaidia kuzuia maambukizi. Wasiliana na daktari au daktari wa meno kwa ushauri na matibabu.

Gingivostomatitis ya herpetic ya msingi ni maambukizi ya virusi yanayoambukiza sana. Husababisha homa, kuwashwa, maumivu ya kichwa, maumivu wakati wa kumeza na uvimbe wa tezi za limfu. Ndani ya siku chache, kinywa na ufizi huwa chungu na kuvimba sana. Vidonda vya manjano vilivyojaa maji hukua, kupasuka na kutengeneza vidonda visivyo na kina, vilivyochakaa na vyenye uchungu sana vilivyofunikwa na ngozi ya kijivu. Wasiliana na daktari au daktari wa meno kwa ushauri na matibabu.

Mdomo wenye mpasuko (acute necrotising ulcerative gingivitis) ni wenye uchungu sana. Inaonekana kama vidonda vya manjano-nyeupe ambavyo huvuja damu kwa urahisi. Ingawa husababishwa na usafi mbaya wa kinywa, dhiki na sigara mara nyingi huchangia. Dalili ni pamoja na kuvimba kwa tezi za limfu, homa na uchovu, ladha ya metali na hisia za meno kugawanyika. Wasiliana na daktari au daktari wa meno kwa ushauri na matibabu.

Majipu ya meno ni uvimbe uliojaa usaha unaosababishwa na maambukizi ndani ya jino, maambukizi ya ufizi na/au majeraha kwenye jino. Mara nyingi huwa chungu, lakini si mara zote. Majipu ya meno yanaweza kusababisha uvimbe wa uso na/au kuongezeka kwa tezi za limfu. Katika hali nadra, jipu la meno linaweza kusababisha maambukizi zaidi na linaweza kutishia maisha. Kwa jipu la kwenye meno:

- Maumivu ya wastani yanaweza kudhibitiwa na dawa za maumivu za dukani. Hii inapaswa kuchukuliwa kwa njia ya kawaida na si kutumika kwa jipu lenyewe.
- Tumia kigandisho baridi ili kusaidia kudhibiti uvimbe.
- Dawa za Antibiotics zinaweza kuandikiwa ili kupunguza maambukizi. Hata hivyo jipu halitajiponya lenyewe na dawa ya antibiotics haitarekebisha chanzo cha maambukizi. Wasiliana na daktari wa meno kwa matibabu.

- Katika kesi ya uvimbe wa uso, wasiliana na a daktari au daktari wa meno mara moja.

Ugonjwa wa mguu na mdomo ni ugonjwa unaoambukiza sana na wa kawaida wa utotoni. Dalili ni pamoja na malengelenge ndani ya mdomo, na vile vile kwenye mikono na miguu. Watoto walio na ugonjwa wa mikono, mguu na mdomo wanaweza kuwa na homa, wasiwe na orodha na hawawezi kula vizuri kwa siku moja au mbili. Malengelenge yanaweza kudumu kwa siku saba hadi 10 na yanaweza kuambukiza wakati yana maji. Ruhusu malengelenge kukauka kawaida. Usitoboe malengelenge. Wasiliana na daktari au daktari wa meno kwa ushauri na matibabu. Kunawa mikono vizuri kutasaidia kuzuia kusambaza maambukizi. Mikono inapaswa kunawa kwa sabuni na maji kwa angalau sekunde 15 na kukaushwa vizuri kabla ya kushika chakula, baada ya kwenda chooni na/au kubadilisha nepi.

Majeraha ya mdomo

Kutokwa na damu na kiwewe kwenye mdomo, shavu au ufizi inapaswa kutibiwa kama ifuatavyo.

- Weka bandeji safi au lesa iliyokunjwa kwenye jeraha na weka shinikizo thabiti.
- Kaa chini na kudumisha shinikizo kwa angalau dakika kumi. Usilale chini kifudufudi.
- Ikiwa kutokwa na damu hakuwezi kudhibitiwa, tafuta matibabu ya haraka.
- Omba kigandisho baridi ili kupunguza uvimbe na maumivu.
- Tafuta ushauri na matibabu kutoka kwa daktari au daktari wa meno ili kuhakikisha meno na mdomo wako vinachunguzwa kwa jeraha kubwa zaidi.
- Suuza kinywa cha maji ya chumvi yenye joto (nusu kijiko cha kijiko cha chumvi kwenye kikombe cha maji ya uvuguvugu) inaweza kuanzishwa baada ya kudhibiti damu. Hii itapunguza hatari ya kuambukizwa na kusaidia uponyaji.

Mdomo au shavu iliyouma inaweza kutokea wakati wa kula, kama matokeo ya kuanguka, au baada ya ganzi (anesthesia) ya ndani. Ikiwa mdomo au shavu iliyokufa ganzi inanyonywa, kuumwa au kusugwa, inaweza kuharibiwa bila mgonjwa kutambua. Eneo la kiwewe mara nyingi huonekana kama kuchomwa kwa kemikali isiyopendeza. Wakati hisia inarudi kwenye eneo hilo, inaweza kuwa na uchungu sana. Uvimbe na maambukizi yanaweza pia kutokea. Tibu mdomo au shavu lililouma kwa suuza za maji ya joto ya chumvi ili kukuza uponyaji (nusu kijiko cha kijiko cha chumvi kwenye kikombe cha maji ya uvuguvugu). Tafuta matibabu kutoka kwa daktari wa meno ikiwa maambukizi yanatokea.

Vidonda na vidonda vinaweza kuwa chungu na vinaweza kutokea popote kwenye kinywa. Kifuniko, majeraha, meno bandia, lishe duni, mizio, maambukizo, na homoni zote zinaweza kusababisha vidonda. Suuza kinywa cha maji ya chumvi yenye joto (nusu kijiko cha kijiko cha chumvi kwenye kikombe cha maji ya uvuguvugu) inaweza kusaidia uponyaji na kutoa nafuu. Bidhaa kutoka kwa duka la dawa zinaweza pia kutoa misaada. Ikiwa vidonda vinaendelea, wasiliana na daktari wa meno kwa ushauri na matibabu.

Saratani ya mdomo

Saratani ya mdomo ni ukuaji wowote wa tishu wa saratani unaotokea ndani au karibu na mdomo. Utambuzi wa mapema huokoa maisha. Uchunguzi wa mara kwa mara wa meno unaweza kusaidia kugundua dalili za mapema za saratani ya mdomo. Ikiwa mojawapo ya ishara zifuatazo za onyo zinakuhusu, wasiliana na daktari au daktari wa meno mara moja:

- Uvimbe au uvimbe popote ndani ya mdomo, usoni au shingoni.
- Vidonda mdomoni au usoni au shingoni, ambavyo havijapona ndani ya wiki chache.
- Madoa mekundu, meupe au meusi mdomoni.

- Kupoteza hisia au maumivu katika eneo lolote la mdomo, uso au shingo.
- Kutokwa na damu kwa muda mrefu au bila sababu katika kinywa.
- Ugumu au maumivu wakati wa kumeza, kuzungumza au kula.
- Maumivu ya sikio ya kudumu.
- Ugumu wa kusonga ulimi au taya.
- Meno yaliyolegea.
- Hisia iliyobadilishwa ya ladha.

Kwa taarifa zaidi

- Wasiliana na daktari wako wa meno
- Tembelea www.health.qld.gov.au/oralhealth
- Piga simu 13 AFYA (13 43 25 84) kwa ushauri wa siri wa afya saa 24 kwa siku, siku saba kwa wiki.
- Tuma barua pepe oral_health@health.qld.gov.au

© The State of Queensland, Queensland Health, 2024.